

АРХЕОГРАФСКИ
ПРИЛОЗИ

44





NATIONAL LIBRARY OF SERBIA
ARCHEOGRAPHICAL DEPARTMENT

ARCHEOGRAPHICAL PAPERS

44

Belgrade 2022

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА АРХЕОГРАФИЈУ

АРХЕОГРАФСКИ
ПРИЛОЗИ

44

Београд, 2022

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Др Владимир Пишталo, главни и одговорни уредник (Београд)

Проф. др Татјана Суботин-Голубовић, уредник (Београд)

Др Владан Тријић, секретар Одбора (Београд)

Проф. др Аксинија Џурова, инострани члан САНУ (Софија)

Анатолиј Турилов, инострани члан САНУ (Москва)

Катарина Мано-Зиси (Београд)

Др Јасмина Недељковић (Београд)

Проф. др Драгана Новаков (Нови Пазар)

Др Драган Пурешић (Београд)

EDITORIAL BOARD

Vladimir Pištalo, Ph.D., editor-in-chief (Belgrade)

Tatjana Subotin-Golubović, Ph.D. Associate Professor, editor (Belgrade)

Vladan Trijić, Ph.D. secretary of the Board (Belgrade)

Aksinia Žurova, SASA foreign member (Sofia)

Anatoly Turilov, SASA foreign member (Moscow)

Katarina Mano-Zisi (Belgrade)

Jasmina Nedeljković, Ph.D. (Belgrade)

Dragana Novakov, Ph.D. Associate Professor (Novi Pazar)

Dragan Purešić, Ph.D. (Belgrade)

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. др Татјана Суботин-Голубовић

Проф. др Ирена Шпадијер

Др Јасмина Недељковић

Др Владан Тријић

Мр Миланка Убипарић

Катарина Мано-Зиси

REVIEWERS

Tatjana Subotin-Golubović, Ph.D. Professor

Irena Špadijer, Ph.D. Professor

Jasmina Nedeljković, Ph.D.

Vladan Trijić, Ph.D.

Milanka Ubiparić, MA

Katarina Mano-Zisi

Публиковање овог броја *АРХЕОГРАФСКИХ ПРИЛОГА* остварено је уз финансијску помоћ
Министарства културе Републике Србије

САДРЖАЈ/CONTENTS

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Aleksandr Andreev

THE SLAVONIC SABBATE *HOROLOGION*: A PRELIMINARY REVIEW OF THE SOURCES 11

Александар Андрејев

СЛОВЕНСКИ САВАИТСКИ ЧАСОСЛОВ: ПРЕЛИМИНАРНИ ПРЕГЛЕД ИЗВОРА 45

Алекса Карајић

ПАРАКЛИС СВЕТОМ КРАЉУ СТЕФАНУ ДЕЧАНСКОМ 47

Aleksa Karajić

THE PARAKLESIS TO THE HOLY KING STEFAN OF DEČANI 67

Душица Грбић

ПРАЗНИЧНИ МИНЕЈ БОЖИДАРА ВУКОВИЋА ИЗ ХИЛАНДАРСКЕ ЋЕЛИЈЕ КОЖИНЕ 69

Dišica Grbić

BOŽIDAR VUKOVIĆ'S FESTAL MENAION FROM THE HILANDAR CELL KOŽINA 86

Милена Марџиновић

САБОРНО УЛОЖЕНИЈЕ (РУСКОГ ЦАРА АЛЕКСЕЈА МИХАЈИЛОВИЋА)

– РУКОПИС ИЗ НАРОДНОГ МУЗЕЈА ЦРНЕ ГОРЕ НА ЦЕТИЊУ 97

Milena Martinović

SOBORNOE ULOZHENIE (OF TSAR ALEXEI MIKHAILOVICH OF RUSSIA)

– THE MANUSCRIPT FROM THE NATIONAL MUSEUM OF MONTENEGRO IN PODGORICA 104

Татјана Субоџин-Голубовић

РУКОПИСИ МАНАСТИРА СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ РУСИНИЦЕ

У СЕЛУ МУШУТИШТУ КОД ПРИЗРЕНА 109

Tatjana Subotin-Golubović

THE MANUSCRIPTS OF THE MONASTERY OF THE HOLY TRINITY

OF RUSINICA IN THE VILLAGE OF MUŠUTIŠTE NEAR PRIZREN 119

<i>Драїана Новаков</i>	
ЖЕНСКА ИМЕНА СЛОВЕНСКОГА ПОРЕКЛАА У ПАРУСИЈИ (РС 110) ИЗ XIX ВЕКА	125
<i>Dragana Novakov</i>	
FEMALE NAMES OF SLAVIC ORIGIN IN THE PAROUSIA (MS 110) FROM THE 19 TH CENTURY	139

НАУЧНИ ЖИВОТ

<i>Љиљана Пузовић</i>	
МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП У ЧАСТ ЛИДИЈЕ ПЕТРОВНЕ ЖУКОВСКЕ (МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ ПАМЯТИ ВЫДАЮЩЕГОСЯ ФИЛОЛОГА-СЛАВИСТА XX в. Л. П. Жуковской: к 100-летию со дня рождения).....	145

^{хс} М Н Х Ъ Н Ц Е А К Н М Е
Б А К Ю Г А М А В С Е
К О К Р Е М Е В Ы Н Ю
Х В А Л А Ж Г В Ъ С Т Е
Ѡ П Р Т В А Н С А Н Т Т Е



Н Е В Л Е Т О Б
Н Е Ж Б О Ц К Р
Т Е Н Ѡ З Н И
Ц Р Ъ К Н Д Е
Х В Г А Н Я
Ш О В С Т О

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП
У ЧАСТ ЛИДИЈЕ ПЕТРОВНЕ ЖУКОВСКЕ
(МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ ПАМЯТИ ВЫДАЮЩЕГОСЯ
ФИЛОЛОГА-СЛАВИСТА XX В. А. П. ЖУКОВСКОЙ:
К 100-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)

*Љиљана И. Пузовић**

Међународни научни скуп у част стогодишњице рођења истакнутог филолога-слависте Лидије Петровне Жуковске (1920–1994) одржан је 17. и 18. маја 2022. године у Москви, у просторијама Руске државне библиотеке. За учеснике који нису били у могућности да присуствују уживо омогућено је учешће путем интернета. Првобитно је планирано да скуп буде одржан 2020, али је због пандемије одложен за две године.¹

Конференцију је организовало Одељење за рукописе Руске државне библиотеке у Москви. На конференцији су учествовали стручњаци из петнаест установа из Русије и иностранства, и то: из Руске државне библиотеке (РГБ), Института за руски језик Руске академије наука (РАН), Новосибирског државног универзитета, Новосибирског државно-националног истраживачког универзитета, Северног (арктичког) федералног универзитета, Балтичког савезног универзитета „Имануел Кант”, Московског државног педагошког универзитета, Московског државног психолошко-педагошког универзитета, Института за славистику РАН, Уралског федералног универзитета, Абхаског државног универзитета (Абхазија), Минског државног лингвистичког универзитета (Белорусија), Националног и Каподистријског универзитета у

* Љиљана И. Пузовић, Одељење за археографију, Народна библиотека Србије, Београд, ljiljana.puzovic@nb.rs

¹ <https://www.rsl.ru/ru/all-news/otchet-o-provedenii-mezhdunarodnoj-konferencii-pamyati-vydayushhegosya-filologa-slavista-xx-veka-1-p-zhukovskoj> (приступљено 8. 2. 2023).

Атини (Грчка), Берлиц школе језика у Јерусалиму (Израел) и Народне библиотеке Србије (Србија).

На почетку скупа, учесницима конференције поздравним говором обратиле су се Јевгенија Е. Вишнеvsкаја, начелница Одељења рукописа РГБ и Ирина С. Скрипкина, заменица директора специјализованих одељења РГБ-а. Након обраћања, приступило се излагањима, распоређеним у четири секције, по две у дану. Идеја организатора била је да се на скупу расправља о четири основне теме које су чиниле саставни део научног опуса Лидије П. Жуковске: историја руског књижевног језика, текстологија и језик споменика словенске писмености, проучавање споменика старе руске књижевности и опис споменика словенске писмености.

Модератори првог заседања били су Александар М. Камчатнов и Галина С. Баранкова, а у сесији је било осам саопштења с девет аутора. Најпре је, као модератор, говорила Галина С. Баранкова (Институт руског језика РАН, Москва), на тему „Лидия Петровна Жуковская: биография и научная деятельность”, а затим је Василиј В. Калугин (Институт руског језика РАН, Москва) изложио реферат под насловом „Языковая редакция Толковых Пророчеств и ‘простота’ книжного языка в русской литературе XVI в.” Други модератор сесије Александар М. Камчатнов (Московски државни педагошки универзитет) имао је коауторски рад с Владимиром М. Владимировичем (Институт филозофије РАН, Москва) под називом: „Сюжет о Малкатошке в Палеинном апокрифе о царе Соломоне.” Следило је укључење Леонида Г. Панина (Новосибирски државни универзитет, Новосибирск) путем видео-позива који је изнео резултате свог рада у саопштењу под називом: „О языке Мучения св. Параскевы Пятницы по списку Торжественника из собрания Тихонравова № 185 Российской Государственной Библиотеки.” Након њега, скупу се обратила Марина С. Крутова, доктор филолошких наука, главни палеограф сектора надавке, прегледа и описа рукописа РГБ и једна од организатора скупа, с темом: „Об архиве Л. П. Жуковской (Ф.860)”, а потом Елена В. Державина (Институт руског језика РАН, Москва) с радом: „Лидия Петровна Жуковская и Ольга Александровна Державина: научное сотрудничество.” Из Калининграда се јавила Татјана Г. Попова (Институт хуманистичких наука Балтичког федералног универзитета „Имануел Кант”) и презентовала рад: „Концепт ‘кротость’ в Лествице Иоанна Синайского (на материале рукописей первого славянского перевода)”. На крају ове сесије,

учесницима се обратила Лариса В. Ненашева (Северни (Арктички) федерални универзитет „М. В. Ломоносов“, Архангелск) са саопштењем: „Пролог сентябрьской половины конца XV в.“

Након паузе, започела је друга сесија, с модераторима Игором И. Калигановим и Маргаритом И. Чернишевом. Први излагачи били су Владан Тријић и Љиљана Пузовић, (Народна библиотека Србије, Београд) који су се путем видео-позива обратили скупу са саопштењем: „Собрание Радослава М. Груича и его археографическое описание.“ Након њих, свој рад под насловом „Проблемы исследования языка ‘Остромирова евангелия’ в концепции Л. П. Жуковской“ изложила је Софија И. Јорданиди (Институт руског језика РАН, Москва). Следило је саопштење Игора И. Калиганова (Институт словенских студија РАН, Москва) на тему: „Болгария и болгары в русских рукописных и старопечатных книгах XI–XVII вв.“ Преко видео-позива обратила се Љубов В. Левшун (Мински државни лингвистички универзитет, Минск) и презентовала рад под насловом: „Эмотивный анализ как инструмент критики текста (на материале Жития прп. Евфросинии Полоцкой).“ Потом се из Новосибирска укључила Олга Г. Штеглова (Новосибирски државни национални истраживачки универзитет) са излагањем: „Об исследовании Стишного Пролога в трудах Л. П. Жуковской“. Уследило је саопштење Људмиле В. Долгушине (Новосибирски државни универзитет, Новосибирск): „Об одном неизвестном грецизме в тексте Изборника 1073 г.“, а на крају сесије скупу се обратила Маргарита И. Чернишева (Институт руског језика РАН, Москва) са рефератом: „Изборник 1073 года: лингвистические и историко-культурные заметки“.

Након завршених сесија, учесницима је уприличено стручно вођење кроз изложбу, која је отворена поводом конференције у Румјанцевој сали Пашковог дома под називом: „Жуковская Лидия Петровна – выдающийся филолог-славист XX в.: на материале архивного фонда ОР РГБ“.

Другог дана конференције одржане су преостале две сесије. У трећој сесији модератори су били Ирина В. Дергачева и Ирина И. Макејева. Прво двоје излагача, излагали су онлајн: Нина Л. Панина (Новосибирски државни универзитет, Новосибирск) на тему „Лицевая традиция Книги о иконе Богоматери Одигитрии Тихвинской“ и Татјана С. Борисова (Национални и Каподистријски универзитет у Атини) на тему „Акафист Богоматери в восточнославянских списках XV–XVI вв.: к вопросу о существовании русской редакции.“ Модератор

сесије Ирина В. Дергачева (Московски државни психолошко-педагошки универзитет, Москва) изложила је саопштење под насловом: „Синодике второй промежуточной редакции.” Након ње, путем видеопозива из Београда, скупу се обратила Миланка Убипарип (Народна библиотека Србије) с темом: „Сербско-славјански октоих. Перспективы археографического описания.” Потом се из Новосибирска јавила Олга Д. Журавель (Новосибирски државни универзитет) и презентovala рад: „Искусство красноречия в проповедях Андрея Денисова.” Уследио је реферат другог модератора сесије, Ирине И. Макејеве (Институт руског језика „В. В. Виноградов” РАН, Москва) под насловом „‘Сказание о Никейском соборе’ в русской письменности.” Из Јерусалима се видео-позивом обратила монахиња Екатерина (Елена В. Копил), сестра Горњенског женског манастира, сарадница Руске духовне мисије у Јерусалиму, чијим је излагањем под насловом: „‘История и описание Святой Земли’ иерусалимского патриарха Хрисанфа (Нотары): главы 19–21 в греческом оригинале и в переводе архимандрита Леониды (Кавелина)”, завршено треће заседање конференције.

Четвртм, уједно и последњом сесијом скупа председавали су Марина С. Крутова и Ана Е. Родионова. На почетку сесије, из Сухумија се обратила Људмила Б. Марганија (Абхаски државни универзитет) с излагањем: „Средства выражения художественных форм внутренней речи в философской сказке Ф. Искандера ‘Кролики и удавы’”. Уследило је предавање Саре Нешер (Берлиц школа језика, Јерусалим) на тему: „Древние библейские еврейские корни – следы в кавказских языках”, а потом онлајн излагање Татјане И. Заворине (Новосибирски државни универзитет, Новосибирск): „Роль ‘Риторик’ Иоанникия Галятовского (1659–1660 гг.) в истории церковного красноречия”. Следило је саопштење Наталије А. Кулеве (Институт руског језика „В. В. Виноградов” РАН, Москва) на тему: „Переводное житие священномученика Власия Севастийского в истории русской книжности”, а потом онлајн обраћање Алексеја И. Поповича из Јекатеринбурга (Уралски федерални универзитет) под насловом: „Неизвестная проповедь Стефана Яворского о ‘немом и глухом духе’: поэтика и приемы воздействия”. Последњи излагач на конференцији била је Ана Е. Родионова (РГБ, Москва), с темом: „Л. П. Жуковская как педагог и ученый глазами молодого специалиста”.

За два дана, учешће на конференцији узело је укупно 67 наочника различитих профила, 37 првог и 30 другог дана. Извештаји

учесника обухватили су широк спектар археографских, богословских и историјских тема, затим тема из области опште лингвистике, руско-словенског и савременог језика, као и из домена руско-јужнословенских веза и односа. Посебно су драгоцене сећања старијих колега на Лидију Петровну Жуковску, која су додатно осветлила њену личност и научну делатност. Закључак је био да се проучавање словенског и византијског рукописног наслеђа наставља у најбољим традицијама истакнутих истраживача XIX–XX века, којима је припадала Лидија Петровна Жуковска, као и да би конференције у њену част требало редовно одржавати.

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ
Зборник радова Одељења за археологију
Народне библиотеке Србије
ARCHEOGRAPHICAL PAPERS
Review of the ARCHEOGRAPHICAL DEPARTMENT
NATIONAL LIBRARY OF SERBIA

Издавач
Народна библиотека Србије
PUBLISHER
NATIONAL LIBRARY OF SERBIA

Лектура и коректура
Драгана Перуничић
PROOFREADER
DRAGANA PERUNIČIĆ

Технички уредник
Мирослав Лазич
PUBLISHING EDITOR
MIROSLAV LAZIĆ

Штампа
RETRO PRINT, БЕОГРАД
PRINTED BY
RETRO PRINT, BELGRADE

Тираж
300 примерака
CIRCULATION
300

Публикације за размену и рукописе за штампу
слати на адресу:

Народна библиотека Србије
Одељење за археологију
(за Археографске прилоге)
Скерлићева 1, 11000 Београд
e-mail: vladan.trijic@nb.rs

Please, send original texts and/or publications
intended for exchange to the following address:

Narodna biblioteka Srbije
Odeljenje za arheografiju
(za Arheografske priloge)
Skerlicева 1, 11000 Beograd
e-mail: vladan.trijic@nb.rs

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

09(497.11)

АРХЕОГРАФСКИ прилози : зборник радова Одељења за археологију Народне библиотеке Србије / главни и одговорни уредник Владимир Пишталo ; уредник Татјана Суботин-Голубовић. – [Штампано изд.]. – 1979, бр. 1- . – Београд : Народна библиотека Србије, 1979– (Београд : Retro print). – 23 cm

Друго издање на другом медијуму: Археографски прилози (Online) = ISSN 1452-2233
ISSN 0351-2819 = Археографски прилози (Штампано изд.)

YU ISSN 0351-2819
UDK 091